

OSCAR WILDE

ŠŤASTNÝ PRINC A JINÉ POHÁDKY

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

„Vlaštovičko, Vlaštovko, Vlaštovičko moje,“ pravil Princ, „daleko na druhém konci města vidím v podkrovní světničce mladíka. Sklání se nad stolem pokrytém papíry a u ruky mu stojí sklenice se zvadlými fialkami. Má kučeravé vlasy a rty rudé jako granátová jablka a velké snivé oči. Pokouší se dokončit hru pro divadelního ředitele, ale nemůže už psát, protože mu je velká zima. V kamnech na roštu ani jiskřička a mladík je zesláblý hladý.“

„Počkám s tebou ještě jednu noc,“ svolila Vlaštovka, která měla opravdu dobré srdce. „Mám mu odnést druhý rubín?“

„Rubín už bohužel žádný nemám,“ odpověděl Princ, „zbývají mi jenom oči. Jsou ze vzácných safírů, které sem přivezli před tisíci lety až z Indie. Jeden vytrhni a dones mu jej. Prodám jej klenotníkovi a koupí si jídlo a dřevo na oheň a dopíše hru.“

„Princi, můj drahý,“ zahořekovala Vlaštovka, „já to nedokážu udělat,“ a rozplakala se.

„Vlaštovko, Vlaštovko, Vlaštovičko moje,“ řekl Princ, „udělej co ti přikazuju.“

Analýza uměleckého textu

- **zasazení výňatku do kontextu díla**

Úryvek je z první pohádky souboru, z pohádky Šťastný princ.

Šťastný princ

Ve městě stála zlatá socha prince. Socha měla srdce a chtěla pomoci ke štěstí všem lidem. Malý ptáček, vlaštovka, už chtěl odlétnout do teplých krajin, ale na princovo přání zůstal. Kloval z povrchu sochy prince drahé kameny a plátky zlata, nosil je lidem v nouzi a do tepla odletět nestihl. Socha prince už byla celá šedá, její krása byla pryč, na podstavci ležel mrtvý ptáček... radní rozhodli, že musí být socha stržena.

Slavík a růže

Slavík letěl kolem studentova okna a zaslechl, jak student touží po rudé růži, kterou by daroval dívce. Ta řekla, že s ním ním bude tancovat, jen pokud jí přinese právě tuto květinu. Slavík obětoval svůj život – nabodl se na trny šípového keře a jeho krev pronikla až do květu. Ráno student spatřil červenou květinu, celý šťastný ji hned nesl dívce, ale ona ji odmítla – šperky od bohatého muže jí byly přednější. Růže skončila zahozená na ulici.

Sobecký obr

V jedné zahradě žil obr, který odmítal vpustit děti na svůj pozemek. Za to se u něj neobjevilo jaro, v zahradě byla pořád zima, padaly kroupy a děti si hrály jinde. Jednou přišel k obrovi malý chlapec, který byl tak milý, že ho u sebe obr nechal hrát. Od té doby bylo v zahradě krásně a děti si tu hrály celý den. Nejoblíbenější chlapec – ten první, který na zahradu přišel – už se ale neukázal. Když byl obr starý, najednou chlapec přišel. Ukázalo se, že to byl Ježíš.

Oddaný přítel

Zvonek vyprávěl hrabošovi příběh s ponaučením o tom, jak mlynář využíval hodného Honzíka k různým pracím a toto zneužívání vydával za přátelství. Hraboš ale nepochopil, že on je ten, kdo se má polepšit.

Jedinečná raketa (Podivuhodná Raketa)

Na svatbě mladého královského páru měl být ohňostrojek. Jedna z raket se všem chlubila, jak bude potřebná, ale nakonec ji odpálili malí kluci. Protože byla navlhlá, vzplála až ve chvíli, kdy kluci spali, a tak ji ani nikdo neviděl.

Mladý král

Mladík až do svých 16 let nevěděl, že je vnukem krále. Teprve když král umíral, vzpomněl si na chlapce, kterého kdysi zavrhl, protože jiného dědice neměl. Mladík vypadal jako chudšas, ale měl sny, jež vypovídaly o jeho moudrosti. Stal se uznávaným panovníkem.

Infantčiny narozeniny

Princezna, poloviční sirotek, měla 12. narozeniny. Vystoupili na nich různí kejklíři a také ošklivý trpaslík, který všechny rozesmál. Infantka ho měla jen pro zábavu, kdežto on ji miloval. Když zjistil, že je v jejích očích ohyzný, zemřel žalem.

Rybář a jeho duše

Rybář se zamiloval do mořské panny, ale mohl s ní být, jen když se zbaví své duše. Čarodějka mu poradila, jak má duši vypudit. Rybář tedy žil v moři s pannou, ale každý rok se na břehu scházel se svou duší a ona ho sváděla zpátky. Rybář s ní potom putoval světem a ona ho sváděla ke zlu. Spojili se a rybář už nemohl zpátky ke své panně. Po třech letech vyplavilo moře její mrtvé tělo a rybář zemřel také.

Hvězdné dítě (Dítě hvězdy)

Dřevorubec našel v lese dítě a donesl ho své ženě. Z chlapce vyrostl zlý člověk, kterého se lidé báli. Když k domu přišla žebračka, že je to její syn, vyhnal ji. Potom putoval světem, byl otrokem a polepšil se. Pomohl žebračkovi a vrátila se mu krása. Žebračka byla královna a žebraček král, jeho rodiče. Chlapec se stal nakonec moudrým panovníkem.

(Různá vydání se liší počtem pohádek.)

- **téma a motiv**

téma: obětavost, nezměrná obrota, oddanost Vlaštovky k Princi

motiv: mladík, divadelní hra, chudoba, rubíny, oči

- **časoprostor**

prostor: není určen; Princ (socha) stojí venku, má výhled do mladíkova bytu

čas: není určen; doba, kdy vlaštovky odlétají

- **kompoziční výstavba**

Soubor se skládá ze 7 pohádek.

Pohádky jsou vyprávěny chronologicky.

- **literární forma, druh a žánr**

próza, epika, pohádka

- **vypravěč**

er-forma

- **postava**

Šťastný princ – socha muže, která je zlatá a ozdobená drahými kameny; princ je velmi obětavý, rozdává vše cenné, co na sobě má

Vlaštovka – miluje Prince, je mu oddaná, neustále odkládá svůj odlet do teplých krajů, aby mohla pomáhat chudým

mladík – má kučeravé vlasy, rudé rty, velké snivé oči, nemá inspiraci pro psaní hry, je mu zima a má hlad

- **vyprávěcí způsoby**

přímá řeč Prince a Vlaštovky („Vlaštovko, Vlaštovko,...“; „Počkám s tebou...“)

- **typy promluv**

dialog Prince a Vlaštovky

pásmo vypravěče je zastoupeno jen minimálně, jedná se především o věty uvozovací: „pravil Princ“; „svolila Vlaštovka, která...“; „zahořekovala Vlaštovka“

- **jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku**

oslovení Vlaštovko, Vlaštovko, Vlaštovičko moje; můj drahý

zdrobnělina Vlaštovičko, světničce, jiskřička

- **tropy a figury a jejich funkce ve výňatku**

epizeuxis Vlaštovko, Vlaštovko

přirovnání rty rudé jako granátová jablka

epiteton velké snivé oči

metafora mít dobré srdce

Literárněhistorický kontext

- **kontext autorovy tvorby**

- poslední čtvrtina 19. století

Oscar Fingal O'Flahertie Wills Wilde (1854–1900)

- Ir, narozen v Dublinu
- prozaik, dramatik, básník a esejista
- nejúspěšnější dramatik pozdně viktoriánského Londýna
- otec oční a ušní chirurg povýšen do šlechtického stavu, matka úspěšná spisovatelka (pseudonym Speranza) a nacionalistka
- uměl plyně francouzsky a německy
- studoval klasickou filologii v Dublinu a na Oxfordu, byl vynikajícím studentem
- po škole se přestěhoval do Londýna, zajímal se o estetiku
- zvažoval, že konvertuje, ale po celý život zůstal katolíkem
- na studiích se seznámil s dekadenty, od té doby rád šokoval společnost
- vždy elegantní, šarmantní, ale výstřední
- vynikající vypravěč, bavil společnost
- přednášel v USA a Kanadě
- oženil se s bohatou Constance Lloyovou, byl finanční zajištěn
- měli dva syny, Cyrila (zabit v 1. světové válce) a Vyvyana (spisovatel, překladatel, autor pamětí)
- od r. 1891 byl jeho milencem lord Alfred „Bosie“ Douglas
- po čtyřech letech byl obžalován ze sodomie a obscénnosti (homosexualita byla tehdy trestná)
- odsouzen na dva roky nucených prací ve Wandsworthu, poté v Readingu
- ve vězení trpěl, byl nemocný, dopis pro milence mu nedovolili odeslat
- manželka ho opustila, změnila příjmení na Hollandovi
- po propuštění se toulal po Evropě, nejčastěji po Francii, nikdy se nevrátil
- sám se přejmenoval na Sebastiana Melmotha
- několik měsíců žil znovu s milencem Douglasem, ale rodiny jim nepřály
- zemřel na mozkovou meningitidu v hotelu v Paříži
- pochován na hřbitově v Paříži, pohřeb zaplatil lord Douglas

poezie:

Básně – dekadentní sbírka

Balada o žaláři v Readingu – mluví o pobytu v žaláři

próza:

Obraz Doriana Graye – román o muži, který zůstal mladý, místo něj stárnul obraz

pohádky – andersenovské ladění, *Šťastný princ a jiné pohádky*

Strašidlo cantervillské

Lady Fuckingham – erotická novela, autorství není prokázáno

drama:

Salome – předloha pro operu R. Strausse

Vějíř lady Windermerové, Ideální manžel, Jak je důležité míti Filipa – konverzační komedie

- **literární / obecně kulturní kontext**

Dekadence, tzv. prokletí básníci

- označení pro francouzské básníky poslední třetiny 19. století
- označení použil Paul Verlaine v eseji *Prokletí básníci* (vydáno 1884) pro sebe, Tristana Corbiéra, Arthura Rimbauda a Charlese Baudelaira
- spojení s dekadentním způsobem života – drogy, alkohol, zločinnost, násilí, neúcta k pravidlům
- původně se označení prokletí básníci používalo jen pro autory zmíněné v eseji, později se používalo pro všechny spisovatele, jejichž život byl protispolečenský → i pro O. Wilda

- žili naplno – bohémsky, bouřili se proti vlastní rodině i proti společnosti
  - scházeli se v kavárnách, oblékali se výstředně, vzájemně si půjčovali peníze
  - např. je k nim řazen renesanční básník Francois Villon nebo zakladatel hororu E. A. Poe, K. H. Mácha
- znaky tvorby prokletých básníků:
- hlavní znak: krása v ošklivosti, svoboda, nezávislost jedince na společnosti, soustředěnost na vnitřní život člověka, právo osobitého vidění světa
  - ve své době nebyli pochopeni, pobuřovali, inspirace dalších generací
  - přinesli poezii novou inspiraci, protikladné dojmy hromaděny vedle sebe

Francie:

Charles Baudelaire (šárl bodlér) (1821–1867)

- o generaci starší, ale řazen do této skupiny kvůli myšlenkové příslušnosti
- Květy zla*

Paul Verlaine (pol verlén) (1844–1896)

- představitel prokletých básníků a symbolismu, žil bohémským životem
  - žil s Rimbaudem, propadl tuláctví a alkoholu, rozchod = postřelil ho, 2 roky ve vězení
- sbírka *Moudrost* - předvedení polepšení
sbírky *Dávno a nedávno, Verše saturnské* – inspirovány Baudelairem

Jean Artur Rimbaud (žan artyr rembo) (1854–1891)

- zřejmě nejproslulejší z prokletých básníků
  - velmi nadaný – geniální dítě, výborný student, ale nepřizpůsobivý – 2 x utekl z domova
  - podle F. X. Šaldy „božský rošťák“
  - veškeré dílo napsal mezi 15. a 20. rokem, publikoval jen v časopisech
  - jeho díla vydal jeho milenec Paul Verlaine
- básně *Mé tuláctví, Román* (obě posmrtně 1895)
sbírka básní v próze *luminace* - objevena náhodně, tajemné asociace, vydána posmrtně Verlainem
skladba *Opilý koráb* (1871) - asi nejznámější dílo, koráb = básník

Amerika:

Edgar Allan Poe (1809–1849)

- romantický básník, prozaik, literární teoretik, esejista
  - z rodiny kočovných herců, otec se upil, matka zemřela, když mu byly 2 roky
  - živil se jako redaktor, vyhozen za opilství
  - psal fantastické a mystické příběhy – zakladatel detektivky
  - „mistr krátké prózy“ – skvěle zachycuje stavy mysli svých postav
  - považován za předchůdce hororu a sci-fi
  - psal také humoristické povídky
  - v některých povídkách využívá logický deduktivní postup při odkrývání tajemství – texty považovány za první detektivky (vyšetřovatel Dupin)
- soubory detektivek: *Zánik domu Usherů, Grotosky a arabesky, Vražda v ulici Morgue, Jáma a kyvadlo, Zlatý brouk, Černý kocour*
- životní dílo = báseň *Havran* (+ stať *Filozofie básnické skladby*)